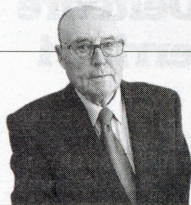

Arnes, simfonia de colors, d'aigua i de muntanya

ANTON MONNER
Cronista de Gandesa

Crònica

Paisatge i patrimoni. El poble, envoltat d'un privilegiat escenari com són els Ports i amb un ric nucli antic, ha trobat la senda del nou pas de la seua economia, apostant per un turisme de qualitat que arrela i manté la població

Simfonia de colors, d'aigua, de muntanya i l'aire que bufa de ponent i que els arnerols –nom gentilici de la seva gent– el coneixen per cerc, és el que percep el foraster que per primer cop arriba a la població d'Arnes. A més del sa que és el vent, les excursions de muntanya fan la delícia dels caminants per les sendes enrocades; l'aigua clara que discorre pels rius Estrets i Algars saltant d'un toll a l'altre, delícia dels banyistes, l'observança dels majestuosos rocam del Port, decorat de bells racons, rodejats de flors exòtiques i olors vegetals, fontetes amagades davall dels singles verticals, glòria dels escaladors, pins exuberants rojals i negrals... tot compagina per la bellesa que entra pels ulls que observen i per l'aire que s'hi respira. Harmònica conjunció de l'aire net i bellesa del paisatge.

El goig del visitant neix observant un poble bonic, amb el nucli medieval, declarat conjunt històric i d'interès cultural on els cotxes poden entrar per algun dels seus carrers però els resulta difícil de sortir; només els caminants hi poden circular, entre pedres antigues d'una alqueria àrab d'antuvi i els cristians repobladors que l'hagueren de defensar quan les ràtzies mores baixaven dels refugis dels Ports per proveir-se d'aliments.

Això és Arnes, on en temps no gaire llunyans s'olorava la delícia de la mel quan l'aroma emergia de les cases caminant pels carrers. Fins i tot el seu topònim deriva de la mel! L'arna és el recipient on les abelles dipositen l'essència del romaní, l'espígol, la farigola, el poliol, la borrija, el timó, i tantes flors oloroses que omplen el territori. Arnes és el plural d'arna, que també se la coixeix per rusc, baso, arnot, suro i caixa, d'on els abellers eixamaven la bresca i amb el fumador expulsen les abelles i d'allí s'extreu la dolça menja. Nom de diferents dipòsits d'on els abellers recapten la mel que d'antuvi es venia arreu dels pobles de la Co-

L'emblematíc ajuntament d'Arnes, edifici destacat del Renaixement català. FOTO: JOAN REVILLAS

rona d'Aragó i amb la farina se'n feien pastissos quan el sucre era escàs, i la mel regalimava com a producte que dona nom a la vila, i ensucrava mantecats, coc de mel, borraines en mel i casquetes. I de la mel s'elabora el magnífic licor, l'hidromel, que ressuscita els morts.

El turisme ha transformat la vida de la vila gràcies a la simfonia harmònica de tanta bellesa. Al seu entorn disposa d'una dotzena de cases rurals i un gran vilar amb desenes d'habitacions, proveït d'instal·lacions de tota mena per albergar els més exigents viatgers i gaudir de tanta riquesa natural. Un càmping als Ports i un restaurant casolà de gran anomenada, Can Barrina. Han passat d'una economia agrícola sense futur clar a un turisme viu. Segueixen conreant olis d'oliva de gran qualitat, ametlles i avellanets, i vinyes que produeixen vins de bouquet deliciós per l'aroma i sabor. I també alguns abellers que mantenen les arnes i elaboren la mel, i els pasturatges

casolans de carns saboroses, d'animals nodrits de les sanes herbes i els arbustos del territori. L'economia es transforma i emergeix una gent diferent per un nou concepte de vida canviant.

El poble l'any 1930 va arribar als 1.600 habitants i ara s'ha reduït a una tercera part. La Guerra Civil, la manca de pluges, les glaçades que cremaren les oliveres i els baixos preus dels productes del camp, l'emigració constant, ha canviat la seva economia; pocs pagesos, pastors els mínims, abellers uns quants... i el turisme manté la població i l'economia local. El nucli antic està envoltat de bellesa; el seu ajuntament construït l'any 1584 és una obra renaixentista de les més qualificades de tot Catalunya. Només per visitar aquest edifici, reproduït per la seva qualitat monumental al Poble Espanyol de Barcelona, val la pena visitar-lo. La seva església, dedicada a Santa Magdalena, malauradament eixamplada al segle XVII, va malmetre la bellesa de l'antic tem-

ple gòtic del qual encara resta el seu absis, restaurat.

La natura que l'embolcalla inspira literats i artistes, novel·listes, pintors i artesans que hi resideixen. En tenim els exemples d'Elena Solé, novel·lista, poeta i pintora; de Sílvia Mayans, novel·lista i enamorada del paisatge; les germanes Pallarès, que de la cera n'han fet l'art; els germans Alba i Àngel Solé, periodista i escriptor; o David Martí, novel·lista, que entre altres deixen petjada constant. El bon saber fer els dona prestància per arreu on passen i donen a conèixer el seu meravellós poble.

Arnes ha trobat la senda del nou pas de la seva economia. D'un poble de molta història dependent durant segles de la Comada d'Orta, avui també gran potència turística, gràcies als Ports, reserva natural, al conjunt arquitectònic, els albergs, els menjars dels restaurants, els tolls dels rius i els aires purs que hi bufen, ha canviat l'agricultura pel turisme.